

Õiguskantsleri Kantselei

Kristi Talving
Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve
Amet
info@ttja.ee

Teie nr

Meie 05.08.2025 nr 6-1/251636/2505703

Austatud peadirektor

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet tegeleb igapäevaselt tarbijaõiguste kaitsega, seega on ametil valdkonnas suur kogemus. Seetõttu palun Teie kaasabi õiguskantslerile esitatud avalduse lahendamisel.

Tänavu 13. juunil jõustunud [elektriturseaduse](#) (ELTS) § 89 lõige 3¹ sätestab, et müüja võib muuta ühepoolset elektrilepingu ja agregeerimislepingu tingimusi, kui muutmise vajadus tuleneb õigusaktide muutmisest. Seoses sellega täiendati ka ELTS § 89 lg 4 ning sätestati, et kui elektrimüüja või agregaator tulenevalt õigusaktist muudab elektrilepingut või agregeerimislepingut, ei vabasta see tarbijat ennetähtaegse lõpetamise tasu maksmisest.

Õiguskantsleri poole pöördunud avaldajad kirjeldasid, et elektrimüüjad on ühepoolset muutnud nende sõlmitud elektrilepinguid seoses sellega, et 2025. aasta 1. juulil tõusis käibemaksu määr. Tarbijale, kellel oli fikseeritud elektri hinnaga pakett ning kelle lepingus oli märgitud, et hind sisaldab ka käibemaksu (lepingus polnud märgitud, et hind võib muutuda lähtuvalt käibemaksumäära muutumisest) teatas elektrimüüja, et hindu tõstetakse tulenevalt käibemaksu määra tõusust. Üks avaldaja tõi ka välja, et elektrimüüja sõnastas ümber lepingupunkti, milles oli kirjas „hind sisaldab käibemaksu“. Pärast müüja muudatust on selle punkti sõnastus järgmine: “Hinnad sisaldavad käibemaksu 22%. Käibemaksumäära muutumisel korrigeeritakse hinda vastavalt uuele käibemaksumäärale.”

ELTS § 89 reguleeris varem üksnes võrgulepingute ning üldteenuse tüüptingimuste muutmist, mitte vabaturulepinguid. Seejuures on nende tüüptingimuste ühepoolseks muutmiseks sätestatud ka sisulised kriteeriumid. Peale selle on vastavalt ELTS § 89 lõikele 1 tüüptingimuste ühepoolne muutmine võimalik vaid Konkurentsiameti loal. Ka ELTS § 89 lõikes 2 sätestatud võrgutasu vms sarnase tasu muutmine eeldab Konkurentsiameti kooskõlastust.

ELTS § 89 uus lõige 3¹ võimaldab elektrimüüjal ühepoolset otsustada, millistest õigusaktide muudatustest tulenevalt ja mil viisil elektrilepingu tingimusi muuta. Tarbijal puudub võimalus leping ilma tasu maksmata üles öelda - seadusemuudatusele tuginedes ühepoolset lepingutingimusi muutnud müüja saab lepingu lõpetamise korral nõuda tarbijalt ülesütlemistasu. Konkurentsiameti vmt asutuse kooskõlastus või luba pole sätte kohaselt lepingutingimuste ühepoolseks muutmiseks nõutav.

Eelnõu¹ seletuskirjas on muudatust põhjendatud vähesel määral (lühidalt on selgitatud, et muudatus tehakse õigusselguse loomiseks) ning sellest ei selgu, mis on muudatuse eesmärk ehk mis tekitab vajaduse sellise normi järele. Eelnõu teisel lugemisel tegi majanduskomisjon muudatuse, millega lihtsustas lepingu ühepoolset muutmist veelgi, kui kuivõrd kavandatud normist jäeti välja sõnad „ja sellega kaasneb müüjale lepingu täitmise kulude oluline muutumine.“² Selle kohta on kavas teha päring ka Riigikogu majanduskomisjonile.

Ehkki avaldajad on pöördunud konkreetset juhul seoses käibemaksuga, on norm avarama sõnastusega ehk võimaldab müüjal teha ühepoolset muudatusi, tuginedes õigusaktide muudatustele. Pole selge, milliseid muudatusi on silmas peetud ja normis pole sätestatud ka sisulisi kriteeriume, millest lähtudes saaks vaidluse korral kohus või vaidlust lahendav organ (nt tarbijavaidluste komisjon) hinnata, kas lepingutingimuste ühepoolne muutmine müüja poolt oli konkreetset juhul põhjendatud.

Palun Teie hinnangut vaidlustatud normile tarbija ja müüja õiguste ja kohustuste tasakaalu vaates. Kas Teie hinnangul on norm õigusselge ning poolte õigused tasakaalus? Milliseid probleeme lisaks avalduses väljatoodud käibemaksu küsimusele võib normi rakendamisel praktikas veel kerkida? Kas ja milliseid probleeme võiks müüja ühepoolne lepingu muutmise õigus kaasa tuua elektri ostjatele, kes ei ole küll sõlminud fikseeritud elektri hinnaga lepingut, kuid kelle lepingutingimustes saab müüja õigusaktide muutmisele tuginevalt teha olulisi muudatusi?

Kui Teil on tarbijavaidluste lahendamise pinnal kogunenud sellekohast kogemust ja teavet, siis palun kirjeldage, milline on olnud Teile teadaolev praktika fikseeritud elektri hinna lepingute puhul? Fikseeritud hinnaga lepingu olemus seisneb üldjuhul ju selles, et tarbija maksab kõrgemat hinda selle eest, et ta ei kannu turumuutuste jms riski, see risk jääb kõrgema tasu eest elektrimüüjale. Kas Teie kogemusel on praktikas elektrimüüjad jätnud endale võimaluse käibemaksu määra tõusmisel ka fikseeritud elektri hinnaga lepingute puhul kokkulepitud hinda muuta? Isegi kui fikseeritud hinnaga lepingute üldtingimustes jäetud võimalus maksumäära muutmise tulenevalt hinda ühepoolset muuta, kas see on fikseeritud hinnaga lepingu olemust arvestades pigem ebatavaline. Kas selline tüüptingimus võiks Teie hinnangul olla vastuolus fikseeritud hinnaga elektrilepingu olemusega?

Praegu ei tulene lepingutingimuste ühepoolse muutmise õigus siiski mitte tüüptingimusest, vaid seadusest. Kas Teie poole on praegu mõni inimene fikseeritud elektri hinnaga lepingu muutmise

¹ Väljavõte eelnõu ([556 SE](#)) esimese lugemise seletuskirjast: „Eelnõu punktidega 43 ja 44 täpsustatakse, et õigusaktidest tulenevate muudatuste tõttu tehtavad lepingumuudatused ei loo alust lepingu erakorraliseks ülesütlemiseks võlaõigusseaduse § 196 tähenduses ehk ei teki mõjuvat põhjust lepingu erakorraliseks ülesütlemiseks. Jätkuvalt on lepingut võimalik üles öelda vastavalt elektrituruseaduses ja võlaõigusseaduses ning lepingus sätestatud. Võlaõigusseaduse § 234 lõike 4 ja elektrituruseaduse § 88 lõike 5 kohaselt võib elektrilepingus ja agregeerimislepingus kokku leppida lepingu ennetähtaegse lõpetamise tasus. Kui sellises tasus on lepingus kokku lepitud, siis muudatus õigusaktis ei vabasta lepinguosapooli lepingu ennetähtaegse lõpetamise eest kokkulepitud tasust. Muudatus on vajalik õigusselguse loomiseks olukordades, kus õigusaktide muudatus viib vajaduseni lepinguid muuta. Samuti täpsustatakse, et kui elektrimüüja või agregaator muudab tulenevalt õigusaktist elektrilepingut või agregeerimislepingut, ei vabasta see tarbijat ennetähtaegse lõpetamise tasu maksmisest, kui ta sellises olukorras tähtaegse lepingu lõpetada soovib.“

² Muudatust selgitati nii: „Õigusaktide muutmise tulenevalt võib müüja elektrilepingu ja agregeerimislepingu tingimusi muuta olenemata sellest, kas lepingu täitmisega kaasneb kulude oluline muutumine. Õigusaktid võivad ette näha ka muudatusi, mille puhul müüja kulud ei muutu, kuid misjuhul peab müüja sellegipoolest lepingut muutma. Sarnaselt on elektroonilise side seaduse § 99 lõikes 1 sätestatud sideettevõtja ühepoolne lepingu tingimuste muutmine.“ Riigikogu majanduskomisjoni 15.04.2025 istungi protokoll (elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu 556, muudatusettepanek nr 18).

pärast pöördunud? Kas näete selle küsimuse lahendamisel tarbija vaidluste komisjonis perspektiivi (arvestades, et üksnes kohus saab jätta põhiseadusega vastuolus oleva sätte kohaldamata)? Kui Te ei pea võimalikuks praegu pooleliolevaid vaidluseid veel kommenteerida, andke palun selle kohta teada. Võimalusel märkige ka, millal võiks nendes küsimustes seisukohta oodata (või seisukohta selle kohta, et TVK asja ei lahenda).

Kas võib leiduda mingi võimalus normi tõlgendada viisil, et see ei kohaldu fikseeritud elektri hinnaga lepingutele? Näiteks, kas Teie hinnangul saaks tugineda ELTS § 89 lõikele 7, mille järgi peab elektrimüüja tarbija üleviimiseks fikseeritud elektri hinnaga lepingult dunaamilise hinnaga lepingule saama selge tarbija nõustumuse. See tähendaks seisukohta, et õigusaktidest lähtudes muutuvalt tehtud hinnamuudatus tähendaks fikseeritud elektri hinnaga lepingute puhul sisuliselt tarbija üleviimist dunaamilise hinnaga lepingutele.

Kui Teil on veel teavet, mis võiks selle küsimuse analüüsimisel abiks olla, siis palun edastage ka see. Võimalusel vastake hiljemalt 5. septembriks k.a.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Evelin Lopman
ettevõtluskeskkonna osakonna juhataja-õiguskantsleri nõunik
õiguskantsleri volitusel

Kristi Lahesoo 693 8409
Kristi.Lahesoo@oiguskantsler.ee